

специфічних вербальних символів, притаманних для українського суспільства, формує два погляди на поняття волі як архетипу свідомості нашого етносу і як невід'ємна характеристика людини.

В англійській мові концепт *liberty/freedom* є прикладом трансформації усвідомлення. Незважаючи на спільність семантичного походження, вони розвинули настільки концептні сегменти, що в сучасному англійському сприйманні виступають окремими явищами мовомилання: *freedom* як ідеал англосаксонської культури ненав'язування та *liberty* як вираження громадських правд здебільшого політичної свободи.

Список використаних джерел

1. Вержебицкая А. Толкование эмоциональных концептов // Вержебицкая А. Язык. Культура. Познание. – М., 1997. – С. 216–222
2. Жайворонюк В. В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 23–35
3. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику. – М.: Наука; Флинта, 2007. – 272 с.
4. Марчук У. Асоціативний експеримент як метод дослідження лінгвокультурних концептів (До питання про підготовку асоціативного експерименту) / У. Марчук // Наукові записки. – Випуск 75 (4). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 242–246
5. Піменова М. В. Мова. Текст. Дискурс: Науковий альманах Ставропольського відділення РАЛК / Під ред. проф. Г. Н. Манасенко. – Випуск 5. – Ставрополь: Вид-во ПГЛУ, 2007. – С. 95
6. Русанівський В. М. Мовна культура світу в етнокультурній парадигмі / В. М. Русанівський // Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 3–7
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К, 2006. – С. 256–259
8. Словник української мови: в 11 томах / [гол. ред. кол. І. К. Білодід]. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1–1970. – С. 735
9. Словник української мови: в 11 томах / [гол. ред. кол. І. К. Білодід]. – К.: Наукова думка, 1970–1978. – Т. 9–1970. – С. 98
10. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
11. Яцкевич О. О. Лінгвокультурний концепт «Воля»: динаміка смислоутворення / О. О. Яцкевич // Мова і культура. Вип. 10. Том II (102). – К., 2008. – С. 92–96
12. Яцкевич О. О. Моделювання українського концепту «Воля» // Філологічні студії: [збірник наукових праць / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Х., 2009. – С. 99–109
13. Concise Oxford Thesaurus. – Oxford: OUP, 2002. – 975 p.

References

1. Verzhebytskaya A. Tolkovanye emotsional'nykh kontseptov // Vezhbytskaya A. Yazyk. Kul'tura. Poznanye. – M., 1997. – S. 216–222
2. Zhayvoronyuk V. V. Etnolinhvistyka v koli sumizhnykh nauk // Movoznavstvo. – 2004. – № 5–6. – S. 23–35
3. Maslova V. A. Vvedeniye v kognityvnyuyu linyhvystyku. – M.: Nauka; Flynta, 2007. – 272 s.
4. Marchuk U. Asotsiatyvnyy eksperyment yak metod doslidzhennya linyhvokul'turnykh kontseptiv (Do pytannya pro pidgotovku asotsiatyvnoho eksperymentu) / U. Marchuk // Naukovi zapysky. – Vypusk 75 (4). – Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo): u 5 ch. – Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2008. – S. 242–246
5. Pimenova M. V. Mova. Tekst. Dyskurs: Naukovyy al'manakh Stavropol's'koho viddilennya RALK / Pid red. prof. H. N. Manayenko. – Vypusk 5. – Stavropol': Vyd-vo PHLU, 2007. – S. 95
6. Rusaniv's'kyu V. M. Movna kul'tura svitu v etnokul'turniy paradyhmi / V. M. Rusaniv's'kyu // Movoznavstvo: Naukovo-teoretychny zhurnal. – 2004. – № 4. – S. 3–7
7. Selivanova O. O. Suchasna linyhvistyka: terminolohichna entsyklopediya / O. O. Selivanova. – Poltava: Dovkillya – K, 2006. – S. 256–259
8. Slovyk ukraiyins'koyi movy: v 11 tomakh / [hol.red.kol. I. K. Bilodid]. – K.: Naukova dumka, 1970–1980. – T. 1–1970. – S. 735
9. Slovyk ukraiyins'koyi movy: v 11 tomakh / [hol.red.kol. I. K. Bilodid]. – K.: Naukova dumka, 1970–1978. – T. 9–1970. – S. 98

10. Stepanov Yu. S. Konstany. Slovar' russkoy kul'tury. Opyt yssledovaniya. – M.: Shkola «Yazyky russkoy kul'tury», 1997. – 824 s.

11. Yatskevych O. O. Linyhvokul'turny kontsept «Volya»: dynamika smysloutvorenniya / O. O. Yatskevych // Mova i kul'tura. Vyp. 10. Tom II (102). – K., 2008. – S. 92–96

12. Yatskevych O. O. Modelyuvannya ukraiyins'koho kontseptu «Volya» // Filolohichni studiyi: [zbirnyk naukovykh prats' / za zah. red. prof. L. A. Lysychenko]. – Kh., 2009. – S. 99–109

13. Concise Oxford Thesaurus. – Oxford: OUP, 2002. – 975 p.

Vasilenko O., candidate of psychological sciences, assistant professor of Foreign Languages, National Pedagogical University named after MP Drahomanov (Kyiv, Ukraine), v.oks2011@yandex.ua

Semenyshyn O., student, Institute of Ukrainian and literary filology of the works of A. Malushko (Kyiv, Ukraine), danka1000@ukr.net,

Linyhvokulturni concepts of «freedom / freedom (liberty / freedom)

This article is intended to examine linguistic and cultural concepts liberty/freedom, features of their semantic filling in Ukrainian and English languages. The contextual analysis is based on generalization of many cases where the keywords are used for the sake of exposure of the characteristic features of the concept. In Ukrainian there is an association of concept liberty/freedom with the complete substitution of concept of freedom by a lexeme liberty, and in English the concept of liberty/freedom is the example of transformation of realization.

Keywords: conceptology, concept liberty/freedom, vectors of concept development.

Vasilenko O. H., кандидат психологических наук, доцент кафедры иностранных языков, Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова (Украина, Киев), v.oks2011@yandex.ua

Semenyshyn A. I., студентка, Институт украинской филологии и литературной творчести имени А. Малышко (Украина, Киев), danka1000@ukr.net,

Лингвокультурные концепты «воля / свобода» (liberty / freedom)

В статье рассмотрены лингвокультурные концепты воля/свобода, особенности их смыслового наполнения в украинском и английском языках. Контекстуальный анализ базируется на обобщении многих случаев, в которых употребляются ключевые слова с целью определения характерных черт концепта. Показано, что в украинском языке происходит объединение концепта воля/свобода с полным замещением понятия свобода лексемой воля, а в английском языке концепт liberty/freedom является примером трансформации осмысления.

Ключевые слова: концептология, концепт воля/свобода (liberty/freedom), векторы развития концепта.

* * *

УДК 378.1

Коннов О. Ф., кандидат філософських наук, доцент кафедри етики та естетики, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), a.f.konnov@gmail.com

НАВИЧКА ТВОРЧОСТІ Й ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Для того, щоб стати ефективним фахівцем, недостатньо просто накопичувати інформацію, навчаючись у виші. Зараз від спеціаліста вимагається вміння нестандартне використовувати отримані знання. Розвиток природних здібностей учнів у такому напрямку є однією з цілей естетичного виховання. Дана робота присвячена шляхам формування творчих навичок, творчого ставлення до будь-якої справи.

Ключові слова: естетичне виховання, творчість, прийоми естетичного виховання.

Потенціал навчального процесу не вичерпується репродуктивною трансляцією, передачею учням суто «академічної» інформації, передбаченої програмою. Проведений у класах, аудиторіях час містить багато можливостей для особистісного зростання. Якщо зазначеній обставині приділяти не достатньо уваги, це може вести (й веде) до того, що обрій випускників штучно замикається на вузькофахову, утилітарну сферу та примітивні, рутинні задоволення.

Сучасна освіта повинна надавати учням не тільки професійні, академічні знання, але й формувати характер («етос»), створювати умови для становлення зрілої особистості. У житті випускникам знадобиться не тільки суто фахова інформація, але й такі риси як наполегливість, сміливість, винахідливість, оригінальність та інші якості, що стосуються саме характеру. Можна сміливо стверджувати, що дуже часто саме вони, а не професійна вправність стають вирішальними у досягненні успіху. Невипадково сьогодні спостерігається зростання цікавості до феномену творчості [1, с. 23]. Вміння знайти оригінальне, несподіване рішення дуже високо цінується в сучасному світі. Нарешті, творчість безпосередньо торкається людської сутності, є одним з атрибутів власне людського буття. Отже, педагогу потрібно працювати на межі «професійного» та «гуманітарного». Дана робота присвячена розвитку навичок творчості, що є одним з головних завдань естетичного виховання.

Аналізуючи особу творця, процес та результати його діяльності, дослідники роблять наголос на різних аспектах творчості, розробляють різні підходи щодо її тлумачення. Творчість постає як основа порядку життя (А. Бергсон), як виправдання існування людини (М. Бердяєв); говорять про онтологію творчості (В. Конєв), про втрату суб'єкту творчості (Р. Барт) тощо. В даній статті йдеться про проблему креативності, розвиток творчого потенціалу особистості. Під таким кутом зору творчість розглядається, зокрема, в межах гуманістичної психології (К. Роджерс, А. Маслоу та інші).

Одним з головних завдань естетичної освіти є формування творчого ставлення як світоглядної настанови. Для досягнення успіху у цій справі необхідно позбутися стереотипів щодо «творчих й нетворчих» людей та професій. Поширеним є уявлення, згідно якому творчі люди – це обов'язково або кінозірки, або лауреати Нобелівської премії. Тільки вони живуть яскраво та повноцінно, а всі інші приречені на «сіру щоденщину». Проте, творчість не є прерогативою «креативних» професій. Творчий підхід не локалізований у мистецтві, чи винахідництві. Будь-які наші справи можуть бути не тільки корисними, але й виконаними нешаблонно. Не тільки суто художня творчість, але всі різновиди людської діяльності здатні викликати естетичні переживання. Можна збудувати, наприклад, літак, який буде справжнім «витвором мистецтва».

Ідеї такого гатунку висловлює, зокрема, А. Маслоу. У роботі «Творчість та самоактуалізація» психолог пише, що його уявлення про «творчість» та «естетику» змінилося після знайомства з особами, які самореалізуються. Представники «пересічних» професій, домогосподарки, медсестри, шевці цілком здатні бути не менш сміливими й талановитими, ніж художники, вчені, винахідники. Готування оригінальної страви в ідальні може бути більш творчим процесом, ніж створення посередньої картини.

По-друге, творчою може бути не тільки будь-яка діяльність, але й будь-яка людина. Здатність до створення нового не є генетичною. Так стверджує, зокрема Т. Сіліг, авторка книги «Розрив шаблону», яка багато років досліджувала інноваційне мислення у Стенфордському університеті. Творчість є такою ж самою навичкою, як гра на гітарі або скрипці. Вона доступна кожному, і ми можемо користуватися нею у повсякденному житті, роблячи його більш яскравим, цікавим та продуктивним.

Наше життя не визначене раз і назавжди фатальним чином. Ми щодня обираємо щось, приймаємо рішення, створюємо нові можливості. Ми будемо, винаходимо власне життя щодня.

Звісно, не можна заперечувати й того, що нам всім притаманні різні рівні обдарованості, що відображають такі поняття як «здатність», «талант» і «геній». Здатність – це спроможність, нахил до певної діяльності. Кожна людина для чогось здатна більше, для чогось – менше. Одні покликані бути вченими, інші – військовими, інші – педагогами. Якщо здатність розвивати, то переходимо на більш високу сходинку – талант. Талановита людина створює цінності, що отримують певне суспільне визнання.

Вершиною обдарованості є геній. Одна з головних ознак, що характеризує генія – обраність. Геній є не просто непересічним трудівником, але й покликаним до певного служіння обранцем, від чого він не може відмовитися. Тому дуже часто геніальність є обтяжливою, її носій сприймає свій дар як непомірний тягар. Краще було б просто жити у світі, а не дивувати його, говорив про це Генріх Ібсен.

Отже, якщо геній – це доля не багатьох, то талант у собі розвинути може кожний, ми цілком відповідальні за нього. Талант є результатом наших свідомих зусиль, всі без виключення спроможні підвищити свій рівень обдарованості. Розберемо деякі аспекти становлення творчої особистості, розвитку наших здатностей до рівня таланту.

Щоб отримати дійсно значущі результати, нам потрібне не тільки досконале володіння технікою, але й натхнення. Воно є настільки важливим, що Платон цінував його більше за технічну вправність. За його думкою, добрі поети складають прекрасні пісні не завдяки вмільості, а будучи натхненними й одержимими. Зрозуміло, натхнення необхідне представникам будь-якої професії, а не лише «працівникам культури», і не тільки у фаховій діяльності, але й у творенні життя взагалі.

Натхнення – це піднесення усіх сил, найвища зосередженість на предметі творчості. Творчий процес поглинає, примушує забувати про їжу та сон, робить людину одержимою. З одного боку натхнення є раптовим осяянням, що приходить як дар. Нібито якась зовнішня сила допомагає людині, надає їй енергію та наснагу. Тут можна пригадати стародавній міф про муз, які дарували творче піднесення тільки обраним.

З іншого боку, помічено, що натхнення приходить як результат наполегливих свідомих зусиль. Воно не любить відвідувати ледачих (П. Чайковський) і є винагородою за каторжну працю (І. Репін).

Багато творчих людей має власну «техніку» входження у такий продуктивний стан. Альберт Ейнштейн ставав під прискавець, коли йому було потрібно вирішити складну проблему. Володимир Маяковський зазначав, що кращі ідеї йому приходять у трамваї. Іноді пошуки натхнення виглядають достатньо ексцентрично. Йоганнес Брамс, наприклад, чистив взуття без необхідності.

Потрібно заохочувати учнів самим створювати, шукати власні прийоми підвищення результативності. Ними не обов'язково повинні бути саме дивацтва. Гюстава Флобера надихав вид моря. Петро Чайковський розповідав, що зазвичай він просто сидів за фортепіано та перебирав клавіші, поки не прийде натхнення.

Підтримувати продуктивний режим роботи можна різними способами. Існує, наприклад, такий феномен як поліфазний сон, коли час сну розбивається на декілька періодів протягом доби. Можна спати, припустимо, 30 хвилин 4 рази на добу через кожні 6 годин. Така модель називається Dymaxion, її розробляв та практикував американський винахідник Річард Фуллер [3]. Незвичайний режим сну не тільки дає додатковий час для роботи, але й може створювати декілька «ранків», що не завадить тим, для кого ранок найбільш плідна частина доби.

Дизайнер Андре Адреев підтримує повсякденну продуктивність дотримуючись таких правил: ніколи не працювати над одним проектом більше, ніж 2–3 години, не присвячувати проектів цілий день (крім випадків, коли це конче необхідно), відключити e-mail та IM або перевіряти їх не частіше, ніж раз на годину [2].

З метою оптимізації можна впорядковувати й більш довгі проміжки часу. Інший дизайнер Ніколас Фелтон говорить, що його працездатність підвищується, коли кожен рік проживати за такою схемою: непарний рік присвячується подорожам і власним проектам, а парний – зароблянню грошей [4].

Варто поспостерігати за собою та провести різні «тестування й вимірювання» з метою дізнатися, який режим роботи є оптимальним саме для мене. Що саме допомагає залишатися винахідливим й бадьорим довгий час, і що перешкоджає цьому.

Інтенсивне просування не може продовжуватися необмежений час. Що робити, коли творчий процес зайшов у глухий кут? В цьому випадку також не завадить власна оригінальна система, яка допомагає подолати творчу кризу. Наприклад, музикант Брайан Іно записує для себе підказки на картках. Якщо вирішення певної задачі стає проблемою, Іно дістає у довільному порядку картки з пачки («колоди») та читає: «працюй з іншою швидкістю», «поверни це догори ногами», «лише частина, а не все» тощо. Такі поради наштовхують на думку та допомагають знайти вірне рішення.

Інші приклад. Фахівці студії графічного дизайну Міне радять запитати себе, «Чи дійсно я застряв?» Крім того, потрібно пам'ятати, що криза – це також щось нове та сприймати її як цікавий досвід [4].

Варто заохочувати студентів створювати власну систему, яка б дозволяла виходити з ситуацій, що уповільнюють творчий процес.

Щоб розвивати творчі здібності учнів, педагог може обирати існуючі прийоми й вправи для різних видів діяльності та використовувати їх з огляду на те, кого саме він виховує. Дуже широкий аспект сучасної культури, в якому яскраво проявлена естетична складова, пов'язаний з іміджем, цілеспрямовано сформованим образом, що викликає позитивне ставлення до його носія. Імідж складається з назви, слогану, логотипу, кольорів, стилю тощо. До перелічених компонентів висувається певні вимоги, порівняні з вимогами до їхніх аналогів у художньому творі. Так, гасло повинно бути стислим і легким для вимови та запам'ятовування, враховувати особливості цільової аудиторії, містити «емоційний заряд» тощо. Можна запропонувати учням творче завдання під назвою «власна справа», що стосується іміджу: придумати назву та гасло для якоїсь організації (комерційної фірми, політичної партії тощо), для свого майбутнього бізнесу, враховуючи зазначені правила.

Зробимо підсумки. Застосування подібних прийомів на заняттях з естетики в НПУ імені М. Драгоманова показало добрі результати. Можна окреслити такі напрямки для роботи на майбутнє: підготовка авторських спецкурсів з розвитку творчого мислення, прищеплення навички творчості як риси характеру, світоглядного принципу, якості особистості. Для спецкурсів потрібно розробляти оригінальні прийоми (такі як «власна справа»), заохочувати студентів створювати особисту творчу систему (пошуки натхнення, режим продуктивної роботи, вихід з кризового стану).

Список використаних джерел

1. Жукова О. А. Метафізика творчества / Ольга Жукова. – М.: Изд-во НОУ ВПО «СФГА», 2008. – 348 с.
2. Корнелл А. Двадцять п'ять способів подолати творчеський ступор [Електронний ресурс] / Алекс Корнелл // ADME – Режим доступа: <http://www.adme.ru/tvorchestvo-reklama/25-sposobov-preodoleet-tvorcheskiy-stupor-114805/>
3. Руссо М. Автомобиль архитектора Фуллера [Электронный ресурс] / Максим Руссо // Полит.ру. – Режим доступа: http://polit.ru/article/2015/07/19/ps_dymaxion/
4. Сергеева И. Работа остановилась, вдохновение пропало, идей нет: 15 способов выйти из ступора [Электронный ресурс] / Ирина Сергеева // Т&P – Режим доступа: <http://theoryandpractice.ru/posts/4287-tvorcheskiy-stupor-15-sposobov-nayti-vдохновение>
5. Силиг Т. Разрыв шаблона. Как находить и воплощать прорывные идеи / Тина Силиг; [Пер. с англ. Иделии Айзятуповой]. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 208 с.

References

1. Zhukova O. A. Metafizika tvorchestva / Olga Zhukova. – M.: Izd-vo NOU VPO «SFGA», 2008. – 348 s.
2. Kornell A. Dvadsat pyat sposobov preodoleet tvorcheskiy stupor [Elektronnyy resurs] / Aleks Kornell // ADME – Rezhim dostupa: <http://www.adme.ru/tvorchestvo-reklama/25-sposobov-preodoleet-tvorcheskiy-stupor-114805/>
3. Russo M. Avtomobil arhitekora Fullera [Elektronnyy resurs] / Maksim Russo // Polit.ru. – Rezhim dostupa: http://polit.ru/article/2015/07/19/ps_dymaxion/
4. Sergeeva I. Rabota ustanovilas, vdohnovenie propalo, idey net: 15 sposobov vyyiti iz stupora [Elektronnyy resurs] / Irina Sergeeva // T&P – Rezhim dostupa: <http://theoryandpractice.ru/posts/4287-tvorcheskiy-stupor-15-sposobov-nayti-vдохновение>
5. Silig T. Razryiv shablona. Kak nahodit i voploschat proryivnye idei / Tina Silig; [Per. s angl. Ideliy Ayzyatupovoy]. – M.: Mann, Ivanov i Ferber, 2015. – 208 s.

Konnov A. F., Candidate of Science in Philosophy (equal to PhD), associate professor of Ethics and Aesthetics Department, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), a.f.konnov@gmail.com

The creative skill and the aesthetic education

In order to become an effective professional it is not enough just to collect information, studying at the university. Now the specialist should be able to use acquired knowledge in original way. One of aesthetic education goals is the improving of student's natural abilities in this area. The work is devoted to forming creative skills, creative approach to every case.

Keywords: aesthetic education, creativity, techniques of aesthetic education.

Коннов А. Ф., кандидат философских наук, доцент кафедры этики и эстетики, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), a.f.konnov@gmail.com

Навык творчества и эстетическое воспитание

Для того, что бы стать эффективным специалистом, недостаточно просто накапливать информацию, обучаясь в вузе. Сейчас от профессионала требуется умение нестандартно использовать полученные знания. Развитие естественных задатков учеников в этом направлении является одной из главных целей эстетического воспитания. Данная статья посвящена путям формирования творческих навыков, творческого отношения к любому делу.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, творчество, приемы эстетического воспитания.

* * *